

## Bijlage 2f

### Verslag bestuurlijk overleg gemeente Wassenaar met vertegenwoordigers van de Wassenaarse kerken, gehouden op 29 augustus 2025, inzake toekomst religieus erfgoed

Versie 02-09-2025

| Algemene informatie          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Naam van de bestuurder       | Ronald Zoutendijk                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| Datum van de activiteit      | 29 augustus 2025                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| Locatie                      | Frederikzaal, De Paauw, Raadhuislaan 22, Wassenaar                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| Welke stukken horen er bij?  | Film en concept visienota                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| Contactpersoon               | xxx<br>06xxxxxxxx                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| Aanwezig                     | Namens de Protestantse Gemeente Wassenaar<br>Mevrouw xxx (voorzitter kerkenraad)<br>De heer xxx (voorzitter diaconie, kerkrentmeester)<br>Mevrouw xxx (lid van de kerkenraad)<br>Mevrouw xxx, secretaris van de kerkenraad<br>De heer xxx, voorzitter van het college van kerkrentmeesters<br>Namens de R.K.-parochie:<br>De heer xxx (vertegenwoordiger van parochiebestuur, lid beheercommissie kern Wassenaar)<br>De heer xxx (voorzitter beheercommissie kern Wassenaar)<br>Namens de gemeente:<br>De heer Ronald Zoutendijk (wethouder gemeente Wassenaar)<br>Mevrouw xxx (opsteller concept visienota, notulist) |
| Afwezig met kennisgeving     | Mevrouw xxx (gemeente Wassenaar)<br>Stichting Instandhouding Joodse begraafplaats Wassenaar                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| Wie zijn verder uitgenodigd? | Alle vertegenwoordigers van gebedshuizen die gebouwd zijn als gebedshuis en als zodanig nog in gebruik, zijn uitgenodigd.<br>Afwezig: Buurtkerk; NPB                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |

## 1. Welkom door wethouder Ronald Zoutendijk

Welkomstwoord

"Goedemiddag allemaal,

*Wat fijn om u hier vandaag weer te zien. Bedankt voor uw eerdere betrokkenheid bij de Kerkenvisie. Ik begreep dat de meesten van u al eerder hebben meegedacht en meegedaan. Mooi dat we dit nu met elkaar kunnen voortzetten. De laatste keer dat we elkaar in deze setting spraken, is inmiddels alweer een tijd geleden. Dus het is goed dat we nu opnieuw bij elkaar zijn. We zijn benieuwd hoe het u in de tussentijd is vergaan en hoe het gaat met u en uw kerk of gebedshuis.*

*Vandaag is een belangrijk moment in het traject. We willen graag met u in gesprek over de visienota die er nu ligt. Wat vindt u ervan? Mist er nog iets? Wat ziet u voor zich richting de toekomst? Uw inbreng is ontzettend waardevol, net als eerder.*

*De gemeente realiseert zich dat het proces wat langer heeft stilgelegen dan eigenlijk de bedoeling was. In 2022 zijn er verschillende bijeenkomsten geweest, toen ook een eerste collegebesluit genomen is, namelijk over het handelingskader. Daarna is het er niet meer van gekomen om jaarlijks samen te komen, zoals toen het idee was. Dat is jammer, maar tegelijk ook een beetje de realiteit van deze langlopende trajecten.*

*De visienota is namelijk een bouwsteen(tje) richting de nieuwe Omgevingsvisie, die in 2027 klaar moet zijn. En uiteindelijk wordt dit ook meegenomen in het Omgevingsplan, dat uiterlijk in 2031 af moet zijn. Er spelen dus veel verschillende belangen en afwegingen mee – het gaat niet alleen om erfgoed, maar om een integrale blik op de toekomst van onze leefomgeving.*

*Tot slot: we willen vandaag ook met u kijken hoe we het contact in de toekomst goed kunnen houden. Waar is behoefte aan? Daar maken we ook ruimte voor".*

## 2. Voorstelronde

Naam en functie en op welke wijze betrokken bij toekomstperspectief voor de kerk.

## 3. Actueel en vragen: hoe staat het Wassenaarse religieus erfgoed ervoor? Welke actualiteiten zijn er, wat gaat goed/ wat minder? Wat wilt u delen met ons?

Vraag:

Kunnen andere eigenaren, zoals van de Sint Jozefkerk en van onderdelen van de biotoop die niet in bezit van een kerk ook hun zienswijzen inbrengen?

Antwoord:

De nadruk van deze visienota ligt op de kerken die nog in gebruik zijn. Natuurlijk kan het zo zijn dat in de toekomst opnieuw functieveranderingen nodig zijn bij een kerkgebouw

dat al eens van functie veranderde. Dan wordt ook opnieuw gekeken welke functies passend zijn. De gebouwen blijven religieus erfgoed, ook al verandert het gebruik geheel of gedeeltelijk.

Vraag:

Hoe staat de gemeente tegenover de traditie van de klokken van de kerken. Zijn er ook andere kerken die klachten ontvangen? De klokken en uurwerken zijn immers ook erfgoed. De R.K. parochie zou hierin graag 1 lijn trekken en samen optrekken.

Antwoord:

Het is een landelijk thema, dat om een college standpunt vraagt. We gaan dit opnemen in de visienota.

#### **4. Film: verbeelding van de visie en van de schoonheid van de kerken.**

De film wordt positief ontvangen. Het is mooi verbeeld en verwoord. "We mogen trots zijn".

Vraag:

Mogen we de video tijdens Open Monumentendag op 13 september tonen en op onze website zetten?

Antwoord:

We gaan dat intern bespreken, omdat we normaliter pas bij vaststelling van de nota naar buiten toe te communiceren en de video te lanceren.

#### **Nadere uitwisseling over de visienota "De kerk in het midden houden" Wat zou u het bestuur hierover mee willen geven?**

Reactie:

De omgang met dit erfgoed is niet in een strak keurslijf te passen. Functieverandering en -verbreding is een dynamisch proces. Dat moet het blijven, en bij de doorvertaling van de visie in andere beleidsdocumenten moet dat gewaarborgd zijn. De visie op behoud van dit erfgoed wordt breed gedragen, maar de (financiële) uitdagingen om dit te realiseren vormen de werkelijkheid van de dag.

Er is vooral behoefte aan hulp bij verduurzamen (energietransitie) en functieverandering. Het zou fijn zijn als de gemeente hier een bijdrage aan levert via kennis, kunde en flexibele omgang met de gebruiksmogelijkheden. Het dát is duidelijk, het hÓe vergt aandacht.

Bij het "hoe" is het ook lastig dat er geen normen zijn voor nevenfuncties/hoofdfuncties: wanneer mag iets wel/niet?

Er zijn wel rekenmethodes om het aandeel "religieus", "andere functies" en "aandeel maatschappelijk belang" in beeld te brengen, maar zonder norm, blijft het maatwerk. We willen ook geen norm, maar tegelijkertijd moet wel duidelijk zijn op basis waarvan beslissingen genomen worden.

De toekomst kan alleen veiliggesteld worden als we echt samenwerken, duidelijke keuzes maken, in gesprek blijven, en soepel/flexibel blijven.

Een visienota is pas een eerste "hoogover"-stap, hoe dit vertaald wordt in omgevingsvisie en -plan is erg van belang voor het slagen van de visie en om de neergelegde ambitie waar te maken.

De verruiming van de bescherming door de gehele biotoop (in welke vorm dan ook) erbij te betrekken is op zich gewenst en positief, maar ook daarvoor geldt dat het duidelijk moet gaan worden wat dit dan precies betekent. In bepaalde gevallen is het zelfs nodig om ook de ruimte rond de biotoop mee te nemen in beschermende regelgeving, bijv. bij het wel/niet toestaan van evenementen. Daarnaast biedt dit de mogelijkheid om meer integraal naar een groter gebied te kijken. Bij de Dorpskerk, bijv., gaat het om het Plein en Berkheiveld. Benoem activiteiten die geschikt zijn in en rond de biotoop en voorkom daarmee inbreuk op de eigenheid van de kerk.

Een eenvoudig voorbeeld: een kermis naast de begraafplaats kan zeer kwetsend en verstorend zijn tijdens een uitvaart.

Bescherming kan ook financieel interessant zijn, vanwege alle subsidies die er voor erfgoed zijn.

Anderzijds: Het in stand houden van religieus erfgoed kost veel geld (denk aan meerjarenonderhoudsplan). Het rondkrijgen van de begrotingen op langere termijn baart zorgen. Wat is het (financiële) gevolg van het vaststellen van de visie en later een omgevingsplan? Als daar geen financieel plaatje bij zit dan is er geen garantie voor onderhoud en instandhouding.

## **5. Vragenronde en vervolgafspraken**

Vraag:

Kunnen de Boa's op zondag de blauwe kaartcontrole tot de middag uitstellen? "illegale" langparkeerders voor Duinrell zullen er 's middags ook nog wel staan, terwijl kerkgangers die er net iets te lang staan, of hun kaart vergeten zijn, dan ontzien worden?

Antwoord:

We gaan dit intern bespreken.

Vraag:

Kan er een keer met verkeer gesproken worden over de doorstroming bij uitvaarten?

Antwoord:

We gaan dit intern bespreken.

Vraag:

Zou de gemeente de instandhouding kunnen ondersteunen met (bijv.) een eigen revolterend fonds voor laagrentende leningen? Deze gemeentelijke fondsen worden door NRF beheerd.

Antwoord:

We gaan dit intern bespreken.

Vraag:

Hoe zit het met het adviesrecht van RCE? Moet de gemeente het advies volgen?

Antwoord: De gemeente is bevoegd gezag en moet de uiteindelijke beslissing nemen, na afweging van alle belangen. RCE is belanghebbend en kan bezwaar en beroep instellen als het belang van monumentenzorg hierin niet of onvoldoende is meegenomen. Afwijken van een advies kan dus zeker, maar moet goed gemotiveerd zijn en kan alleen standhouden bij de rechter als het belang van monumentenzorg zich niet tegen de vergunning verzet (zie beoordelingsregels Besluit kwaliteit leefomgeving artikel 8.80).

Vraag van wethouder aan aanwezigen: Is er behoefte aan één bestuurlijk aanspreekpunt? Een soort portefeuillehouder voor religieuze zaken?

Reactie:

Dit kan waarborgen dat er voortgang is, en dat er regelmatig uitwisseling plaatsvindt. Er moet een "eigenaar" zijn bij de gemeente, een "centraal" punt; dit zorgt ervoor dat we "gezien" worden.

Vraag:

Zijn er al ervaringen met infraroodpanelen?

Antwoord:

Nee.

## **6. Afsluiting door wethouder Ronald Zoutendijk**

Dank voor komst; fijn dat deze uitwisseling heeft plaatsgevonden. We nemen uw inbreng serieus en gaan zoveel mogelijk opmerkingen en aanvullingen verwerken in de visienota. Uiteindelijk beslist natuurlijk het bestuur over nota en uitvoering. De eerstvolgende stap is de vaststelling in het college, en waarschijnlijk ook in de raad.

Marina benadrukt: stel gerust uw vragen, weet ons te vinden als er nog zaken zijn die u wilt bespreken, etc. Zolang Carla nog niet beschikbaar is, zal Marina eerste aanspreekpunt zijn voor kerken.

## **Reacties en inhoudelijke opmerkingen bij het visiedocument:**

### **Door r.k. parochie**

De pastorie van de Sint Willibrorduskerk is geen eigendom meer van de parochie/bisdom. Daarom apart vermelden onder Kerkstraat 79?

Reactie: Eigendom is geen criterium voor het cultureel erfgoed, en wordt niet genoemd.

De Sint Jozefkerk is verkocht aan een groep artsen en is geen eigendom meer van parochie/bisdom; moet ergens toegevoegd worden.

Reactie: dit is toegevoegd in het visiedocument.

Wat bedoeld wordt met "lagere school" in de biotoop van De Goede Herder kerk? "Beregoed" met 3 lokalen is nog van de kerk maar de oude Paulusschool (omgebouwd tot woonhuizen) is verkocht (nog wel erfpacht op de grond).

Reactie: het gaat om de voormalige Piusschool (omgebouwd tot appartementen).

### **Door Stichting Instandhouding Joodse begraafplaats Wassenaar**

Als bestuur waarderen de inzet van de Gemeente Wassenaar voor het religieus erfgoed zeer. Wij stellen het op prijs dat de Joodse begraafplaats een duidelijke plek in de perspectiefnota heeft. Wij ervaren dit als steun voor onze opgave de Joodse begraafplaats in Wassenaar in stand te houden en restauratiewerkzaamheden in gang te zetten. Daarvoor is nog een lange weg te gaan waarbij wij ondersteuning goed kunnen gebruiken. Overleg met de gemeente en vertegenwoordigers van de andere religieuze erfgoedinstellingen in Wassenaar kan daarbij zeer helpen.